

Szerkesztői bevezető

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Karán az 1990-es évek elején Boglár Lajos vezetésével megindult a kulturális antropológia egyetemi szintű oktatása. Szakunkon az elmúlt 25 évben számos hallgató ismerhette meg a kulturális antropológia elméleti rendszerét és módszertanát. Ez az empirikus kutatási módszer lehetővé teszi a társadalmi szerveződés és a kultúra mély rétegeinek közvetlen, tapasztalati úton való megismerését és értelmezését. Az antropológiai tanulmányok során a hallgatók elsősorban egy *látásmódot* sajátíthatnak el. Ha ezt a látásmódot címkékkel szeretnénk ellátni, akkor három legfontosabb tényezője a *holisztikus értelmezés*, a *kulturális relativizmus* és az *empírián* alapuló megismerés. Ez nem köthető szorosan iskolákhoz vagy irányzatokhoz, éppen azért, mert mindenhol jelen van, így tekinthető egy összefogó antropológiatudományi jellegzetességnek.

A „miért” és a „hogyan” az antropológus nagy kérdése, nem pedig a „mi” és a „ki”, melyek csupán a tények megismerésére szorítkoznak, és nem szólnak a mögöttes tartalomról, az indíttatásokról és azokról a mozgatórugókról, melyek a tényeket egy értelmezhető történetté formálják a kutató és az olvasó számára egyaránt. Az antropológusnak semmi esetben sem tiszte az „igazságot” kutatni, hiszen már maga a fogalom is ingoványos talajon mozog. A célja kisebb részmegállapításokat és lehetséges értelmezési módokat felmutatni, melyek segítségével lehetnek másoknak is a tisztábban látás és a megértés folyamatában. A legfontosabb, hogy képesek legyünk átlátni olyan összefüggéseket, melyek mélyen a felszín alatt húzódnak, hogy minden esetben értelmezni tudjuk az „igazságként” feltételezett „tényeket”, és azoknak egymáshoz való viszonyát.

Az antropológia tudománya igen sokrétű, hiszen egy antropológiai kutatás magában foglalhatja a történelemtudomány, szociológia, néprajz, filozófia, pszichológia vagy éppen az esztétika által megfogalmazott és körüljárt témákat és kutatásokat; tehát felhasználhatja vagy éppen kiegészítheti az egyéb tudományok által feltárt ismereteket. Az antropológia tehát, bár módszertanában és látásmódjában elhatárolható e tudományágaktól, kutatásának *tárgyában* mégis mindegyikkel közös – vagyis közös az a vágy, mely a *kultúra* és az *ember* megismerésére és megértésére irányul. A határok azonban képlékenyek, így nehéz lenne egy definíciót megfogalmazni, és nem is feltétlenül szükséges. Könnyebb talán azt megfogalmazni, hogy mik a jellegzetességei.

„Az antropológia egyszerre általános, szertelenül becsúszó (az „ember” tudománya), ugyanakkor partikuláris és szedett-vedett, sajátosan rögzített (kamaszkori beavatási szertartások, ajándékcserék, rokonsági terminológia) – szóval sohasem volt világos se az antropológusok, se mások előtt, hogy valójában mivel is foglalkoznak. Se módszerével, se tárgyával nem definiálható.” – írja Clifford Geertz, amerikai antropológus (Geertz 2002).

A kulturális antropológia így tehát sokszínű tudomány, módszerében változatos, elemzésében sajátos anyagot ad. Egységes megközelítésében (hiszen a megismerés vágya az, mely mindenkit hajt) és különböző látásában, elemzésében, mélységében (hiszen más módon és más mélységekben jut el a megértésig).

„A homályos képet örököltük: – írja Geertz – valóban hiányoznak a világos körvonalak és a jól meghatározható célok, bármilyen buzgón próbálják is egyesek elrejtteni ezt a tényt. Lehet, hogy ez botrányos; de az is lehet, hogy éppen ez az erősségünk.” (Geertz 2002)

A kulturális antropológiai terepmunka sajátossá lett anyaggyűjtésében, hiszen ez szituációfüggő: bizonyos helyen, bizonyos kulturális rendszerek által meghatározott, bizonyos társadalmi csoporthoz tartozó kutató és ugyanazon a helyen, valamilyen társadalmi csoporthoz tartozó adatközlő közötti párbeszédre alapul. Ezért az antropológiát egyfajta diskurzusnak, a történetmesélés egyik műfajának lehet tekinteni (Bruner 1999).

Az antro-pólus kulturális antropológiai folyóirat ebben a „műfajban” közöl szövegeket. Írásokat kutatási eredményekről, beszámolókat a terepről, interpretációkat a terepekhez alakított módszerekkel gyűjtött anyagok nyomán és a mindennapi antropológiai megfigyelések rövid történeteit az ELTE Társadalomtudományi Kar Kulturális Antropológia Tanszék diákjainak és oktatóinak tollából. Az írások lehetőségeket vázolnak fel a kutatási utakra és utakat mutatnak az értelmezésekre, kultúrák megértésére, tolmácsolására.

A félévente megjelenő antro-pólus kulturális antropológiai folyóirat írásainak célja, hogy megmutassa, mi az, amit egy kulturális antropológus-kutató „... lassanként magára szed, miközben évek hosszú során át megpróbálja kiókumlálni, mi is lenne ez, és hogyan is kéne művelni...” (Geertz 2002).

A „homályos kép” így tisztul ki, a „körvonalak” így válnak láthatóvá, a „célok” így lesznek egyértelműek. Ez válik „erősségünké”: értelmezését adni a körülöttünk levő változó világ apró részleteinek, tolmácsolni a „rejtőző” közösségek jellegét, megértetni, hogy az emberiség nagyobb jólétét szolgáló szélesebb társadalmi „igazsághoz” az út csak más kultúrák szolidáris együttműködésével építhető ki (Casa-Nova 2009:111).

Felhasznált irodalom

1. Bruner, Edward M. (1999): Az etnográfia mint narratíva. In: N. Kovács Tímea (szerk.) A kultúra narratívái. Kijárat Kiadó, Budapest, 181-197.
2. Casa-Nova, Maria José (2009): Etnicitás, nem, iskolázottság. Duna Palota Kulturális KhT, Budapest
3. Geertz, Clifford (1994): Az értelmezés hatalma. Századvég Kiadó, Budapest
4. Geertz, Clifford (2002): Diszciplínák (A kulturális antropológiáról), Magyar Lettre Internationale 18. Online: <http://www.c3.hu/scripta/lettre/lettre47/geertz.htm>